

PITANJA I ODGOVORI

UVOD

Po čemu ćemo pamtit i protekle dvije godine? Svatko od nas imat će neko svoje iskustvo i neke svoje doživljaje. Ali po čemu će kolektiviteti, države, svijet pamtit i ovo vrlo izazovno vrijeme? Svakako po epidemiji; pandemiji koja traje i dalje. Ona je promijenila naše živote, naše navike; okružje u kojem živimo. Mnogima je promijenila način rada i poslovne aktivnosti.

I gdje smo sada nakon više od godine i pol dana trajanja epidemije u Republici Hrvatskoj? Treba reći kako je Republika Hrvatska učinila maksimalno za svoje građane. Nabavljeno je cjepivo koje je registrirano u EU; više vrsta kvalitetnih cjepiva. Građani su detaljno obaviješteni o vrstama cjepiva i mogućnosti da sami izaberu kojim će se cjepivom cijepiti, a na raspolaganju je i mogućnost cijepjenja svaki dan. I začuđujuće, ali od velike nestrpljivosti da dobijemo cjepivo među prvima u svijetu došli smo do ipak manje procijepljenosti od očekivane. Bilo je očekivano da ćemo postići veću procijepljenost s obzirom na tradiciju javnozdravstvenog sustava i odličnu procijepljenost obveznim cjepivima već desetima godina u Republici Hrvatskoj. Dnevno je na dispoziciji medicinska struka sa svim potrebnim pojašnjenjima. Mediji su se uključili s vrlo konstruktivnim izvješćima i poticajnim stručnim sugovornicima. Ni dnevna izvješća s tužnim podacima o velikom broju nepotrebno umrlih ne-cijepljenih osoba nisu dovoljno uvjerljiva da ljudi

prihvate najbolje što nudi medicinska znanost. Mnogi bi sasvim sigurno sada bili sa svojim najbližima da su se cijepili.

Koliko je ova situacija bremenita i koliko opterećuje zdravstveni sustav nije potrebno govoriti. U kakvim uvjetima funkcionira zdravstveni sustav, koliki je stres za zdravstvene radnike svih profila kada dnevno pristiže veliki broj nažalost teško oboljelih i kada se zna da nekima uz sve napore naši zdravstveni radnici neće moći pomoći. Zato pomozimo onima koji se dvoume da li se cijepiti da što prije prepoznaju poruku zašto reći DA cijepljenju.

1. Koje su obveze poslodavaca na temelju novih odredbi Pravilnika o zaštiti na radu radnika izloženih statodinamičkim, psihofiziološkim i drugim naporima na radu u vezi s pregledom vida radnika i u kojem roku poslodavac treba uskladiti svoje postupanje s ovim odredbama?

U sklopu specifične zdravstvene zaštite radnika, čl. 19., st. 1. Pravilnika o zaštiti na radu radnika izloženih statodinamičkim, psihofiziološkim i drugim naporima na radu (N.N., br. 73/21., u daljnjem tekstu: Pravilnik) propisana je obveza poslodavca osigurati kod nadležnog specijalista medicine rada pregled vida radnika koji pri obavljanju poslova koriste računalno zaslonom ukupno četiri ili više sati tijekom radnog dana, i to:

- prije početka zapošljavanja na poslovima koji se obavljaju s računalom (prethodni pregled)

- svakih pet godina do 45. godine života i svake tri godine nakon 45. godine života radnika (periodični pregled) te
- na zahtjev radnika, zbog tegoba koje bi mogle biti posljedica rada s računalom, odnosno sa zaslonom.

Obveza poslodavca uputiti radnika na prethodni pregled prije zapošljavanja na radno mjesto s računalom odredbama novog Pravilnika nije promijenjena u odnosu na ranije važeći propis. Bitna izmjena odnosi se na periodične preglede koji su sada obveza svih radnika koji pri obavljanju poslova koriste računalno sa zaslonom ukupno četiri ili više sati tijekom radnog dana, a ne samo onih koji nose korekcijska pomagala, kako je bilo uređeno ranije.

Za sve radnike koji nose korekcijska pomagala i za koje je, u skladu s ranijim Pravilnikom o sigurnosti i zaštiti zdravlja pri radu s računalom (N.N., br. 69/05.), postojala obveza periodičnih pregleda, a koji su ujedno u trenutku stupanja na snagu novog Pravilnika imali važeća uvjerenja o zdravstvenoj sposobnosti vezano uz pregled vida (obrazac RA-2), poslodavac je obavezan uputnicom za utvrđivanje zdravstvene sposobnosti radnika (obrazac RA-1), uputiti ih na periodički pregled u roku određenom važećim obrascem RA-2, na temelju kojeg pregleda će nadležni doktor specijalist medicine rada odrediti novi rok pregleda u skladu sa člankom 19., stavkom 1., točkom 2. novog Pravilnika, za koji idući periodični pregled vrijedi uputa Ministarstva zdravstva KLASA: 510-08/21-01/151, URBROJ: 534-03-1-1/1-21-02 od 24. kolovoza 2021. g. s tumačenjem iznesenim u nastavku.

S obzirom na činjenicu da je unutar obveznog zdravstvenog osiguranja svim osiguranicima na sekundarnoj razini zdravstvene zaštite na teret sredstava Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje osigurano pravo na specijalistički oftalmološki pregled vida koji je po opsegu širi i složeniji od pregleda vida specijalista medicine rada na primarnoj razini zdravstvene zaštite, u skladu s tumačenjem Ministarstva zdravstva, propisana obveza periodičnog pregleda iz čl. 19., st. 1., toč. 2. Pravilnika nije primjenjiva na sve radnike poslodavca. Svi oni radnici koji nose korekcijska pomagala i koji su, u sklopu prava iz obveznog zdravstvenog osiguranja, unutar roka propisanog

čl. 19., st. 1., toč. 2. Pravilnika, obavili ili imaju zakazan termin redovitog pregleda vida kod nadležnog specijalista oftalmologije/oftalmologije i optometrije, ne podliježu obvezi periodičnog pregleda iz citirane odredbe Pravilnika ako poslodavcu predoče dokaz o obavljenom pregledu, odnosno zakazanom terminu specijalističkog pregleda (primjerice potvrda izabranog doktora opće/obiteljske medicine). U suprotnom poslodavac je u obvezi radnika uputiti na periodični pregled prema čl. 19., st. 1., toč. 2. Pravilnika. Navedeno tumačenje u skladu je s odredbom čl. 9., st. 5. važeće Direktive Vijeća 1990/270/EEZ od 29. svibnja 1990. o minimalnim zahtjevima u pogledu sigurnosti i zaštiti zdravlja pri radu sa zaslonima, preuzete predmetnim Pravilnikom, prema kojoj se zdravstvena zaštita očiju i vida radnika može pružiti u sklopu nacionalnog zdravstvenog sustava.

U skladu s odredbom čl. 19., st. 1., toč. 2. novog Pravilnika te u skladu s navedenim tumačenjem Ministarstva zdravstva, poslodavac će obrascem RA-1 uputiti nadležnom specijalistu medicine rada isključivo onog radnika koji ne nosi korekcijsko pomagalo i samim tim ne obavlja redovite specijalističke preglede vida, odnosno onog radnika koji nosi korekcijsko pomagalo, ali unutar propisanog roka iz čl. 19., st. 1., toč. 2. Pravilnika nije obavio specijalistički pregled vida na teret Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje.

Budući da je prema odredbama ranijeg propisa bila propisana obveza prethodnog pregleda za sve radnike koji rade za računalom sa zaslonom ukupno četiri ili više sati tijekom radnog dana, na uputnici za obavljanje prvog periodičnog pregleda radnika koji ne nose korekcijska pomagala i koji prema ranijem propisu nisu imali obvezu obavljanja periodičnih pregleda vida, potrebno je zaokružiti „periodički pregled“ i naznačiti datum obavljenog prethodnog pregleda vida. Takav periodični pregled smatrat će se periodičkim pregledom obavljenim u roku te će ići na teret sredstava Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje.

Prema citiranoj uputi i tumačenju Ministarstva zdravstva, obveze prema odredbi čl. 19., st. 1., toč. 2. novog Pravilnika počinju teći u roku od dvije godine od dana kada je predmetni Pravilnik stupio na snagu (tj. od 8. srpnja 2021. godine).

2. Hoće li se moždani udar na radnom mjestu priznati ozljedom na radu?

U skladu sa čl. 67. toč. 4. i 5. Zakona o obveznom zdravstvenom osiguranju, ne smatra se ozljedom na radu ozljeda odnosno bolest do koje je došlo zbog atake kronične bolesti te urođene ili stečene predispozicije zdravstvenog stanja koje mogu imati za posljedicu bolest odnosno ozljedu.

U postupku utvrđivanja činjenica na koje upućuje citirana odredba zatražit će se u svakom konkretnom slučaju stručno-medicinska ocjena liječničkog povjerenstva Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje, koje povjerenstvo, u skladu sa čl. 127. Zakona o obveznom zdravstvenom osiguranju, provodi stručno medicinsko vještačenje na okolnost je li uzrok ozljede koja se dogodila na radu ataka kronične bolesti, odnosno urođena ili stečena predispozicija zdravstvenog stanja, koja okolnost, u skladu s navedenom zakonskom odredbom, predstavlja prepreku za priznavanje ozljede na radu.

U skladu s dosadašnjom praksom, s obzirom na narav i tijek bolesti te uzroke moždanog udara, koji predstavljaju posljedicu postojećeg zdravstvenog stanja radnika, radilo bi se o zakonskoj zapreci za priznavanje ozljede na radu.

Za napomenuti je da se i prema ESAW metodologiji (*European Statistics on Accident at Work Methodology*) nesreće koje imaju isključivo medicinsko porijeklo, nastale zbog iznenadnih zdravstvenih poremećaja koji su se dogodili tijekom rada, ali nisu povezani s radnom aktivnošću

radnika (kao što je to primjerice moždani ili srčani udar) ne ubrajaju u ozljede na radu.

3. Može li se smatrati ozljedom na radu ozljeda radnice koja je nastala na putu na posao, na koji je radnica krenula iz stana svojih roditelja, koji se nalazi na adresi različitoj od adrese prebivališta radnice?

Na temelju odredbe čl. 66., toč. 3. važećeg Zakona o obveznom zdravstvenom osiguranju ozljedom na radu smatra se ozljeda koju osigurana osoba zadobije na redovitom putu od stana do mjesta rada i obrnuto.

Visoki upravni sud Republike Hrvatske u tumačenju ove odredbe ne isključuje mogućnost da se mjestom stana smatra i mjesto u kojem osiguranik boravi. Međutim, u tom slučaju o tome treba priložiti odgovarajuće dokaze (primjerice ispravu nadležnog tijela o prijavljenom boravku).

U konkretnom slučaju, s obzirom da je osiguranica krenula na posao iz stana svojih roditelja, odluka o priznavanju ozljede na radu ovisi o utvrđenju je li se u predmetnom slučaju radilo o mjestu gdje osiguranica dulje vrijeme boravi, u smislu citiranog pravnog shvaćanja Visokog upravnog suda Republike Hrvatske, u skladu s kojim u postupku trebaju biti dostavljeni adekvatni dokazi, ili se navedeni slučaj odnosio na jednokratni ili kratki boravak, u kojem slučaju ne bi bili zadovoljeni uvjeti iz čl. 66., toč. 3. Zakona o obveznom zdravstvenom osiguranju povezano s redovitim putem od stana do mjesta rada.

*Veronika Laušin, dr. med., spec. med. rada
Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje, Zagreb*